

29.8.2019 Tehy ry
Vappu Okkeri, johtava lakimies
Mervi Flinkman, työvoimapolitiittinen asiantuntija

Tehyläisille kuntapäätäjille taustamateriaaliksi

Tehyn ratkaisuehdotukset yksityisen sosiaalipalvelualan epäkohtien korjaamiseksi

Yksityinen sosiaalipalveluala laajenee kuntien kilpailuttaessa ja ulkoistaessa palveluja. Kilpailutus on saanut myös epäterveitä piirteitä: kunnat tavoittelevat lisäsäästöjä ja yksityiset toimijat tarjoavat entistä halvempia tarjouksia, jotta voittaisivat kilpailun.

Kun palveluja tuotetaan mahdollisimman halvalla, palvelujen laatu vaarantuu ja työntekijöiden työhyvinvointi heikkenee. Kysymys on myös siitä, saavatko kunnat yksityisiltä palveluntarjoajilta sitä, mitä niiden välisissä sopimuksissa on sovittu.

Tehyn jäsenistöltä ja luottamusmiehiltä saadun viestin ja jäsenkyselyjen perusteella yksityisen sosiaalipalvelualan laatu on heikentynyt. Alan epäterve kilpailutus on vaikuttanut kielteisesti henkilöstön jaksamiseen, työhyvinvointiin sekä työpaikkojen vetovoimaisuuteen.

Yhteenveto yksityisen sosiaalipalvelualan epäkohdista

- Useissa yksiköissä henkilöstömitoitus ei ole riittävä vastaamaan asiakkaiden hoidon tarpeeseen. Asiakkaat eli esimerkiksi vanhukset ja mielenterveyskuntoutujat eivät saa tällöin laadukasta hoitoa. Ulkoiluun ja viriketoimintaan ei ole aikaa.
- Vanhuspalvelussa ja muissa asumispalveluissa koulutetulle hoitohenkilöstölle on siirtynyt huomattava määrä avustavia tehtäviä. Työajasta osa menee pyykkihuoltoon, ruoanlaittoon ja siivoamiseen. Tämä kaikki on pois perustehtävästä, eli hoitotyöstä.
- Jatkuva kiire vaarantaa asiakasturvallisuuden ja aiheuttaa esimerkiksi asiakkaiden kaatumisia sekä lääkepoikkeamia.
- Sijaisia ei aina hankita. Silloinkin, kun sijainen on hankittu, hän työskentelee normaalia työvuoroa lyhyemmän vuoron.

Yritysten tekemät säästöpäätökset

Samankaltaisia säästöpäätöksiä ovat tehneet valtaosa alan toimijoista (esim. Espero, Attendo ja Mehiläinen):

1. Sijaisia ei aina hankita a) tilapäiseen tarpeeseen tai b) pidempiaikaisiin poissaoloihin
2. Sijaiset/ tuntityöntekijät tekevät usein ainoastaan 6-7 tunnin työvuoroja. Päätös lisää vakituisen henkilökunnan kiirettä ja aiheuttaa ongelmia hoidon laatuun. Näin vakituiselle henkilöstön kiire kasvaa. -> yksintyöskentelyä vuorojen vaihtuessa
3. Viikonloppuisin työvuorot ovat lyhyempiä. Tämä heikentää hoidon laatua viikonloppuisin ja lisää kiirettä arkena. -> yksintyöskentelyä vuorojen vaihtuessa
4. Tukipalveluhenkilöstöstä karsittu -> koulutetulle hoitohenkilöstölle siirretty avustavia tehtäviä (siivous, ruokahuolto, pyykkihuolto)

5. Hoitoisuuden lisääntymistä tai saattohoitoa ei huomioida henkilöstön määrässä
6. Yksikön päällikön tekemät työvuoroluettelot hyväksytetään resurssivastaavalla, jossa tunteja vähennetään.
7. Jäsenistö kertoo, että työvuoroluetteloissa on virheitä:
 - a) työvuoroluetteloihin on merkitty hallinnossa työskentelevien ihmisten nimiä, jotka eivät työskentele ko. yksikössä.
 - b) käytäntönä se, että työvuoroluetteloihin on merkitty sijaisia, joilta ei ole kysytty suostumusta työvuoroon. Lisäksi työvuorolistoihin on kirjattu entisten työntekijöiden nimiä.
8. Esimiehet ovat hankalassa asemassa, kun yksiköiltä vaaditaan tiukkaa kulukuria.

Huomattavaa on, että jäsenet kertovat myös yksittäisistä hienosti toimivista työpaikoista. Tällöin taustalla on usein onnistunut esimiestyö, jossa esimies yhdessä työntekijöiden kanssa kehittää hoidon laatua ja valvoo, että työehtosopimusta sekä henkilöstömitoitusta noudatetaan.

Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen taso

1. Yksityisen sosiaalipalvelualan palkkataso on huomattavasti matalampi kuin kuntien sosiaalipuolen palkkataso. Lähihoitajilla palkkaeroa on n.150-200 euroa, sairaanhoitajilla 300 euroa ja esimiestasolla 400 euroa.
2. Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimuksen vuosilomat ovat heikommat kuin KVTES.
3. Työntekijät kertovat, että työnantajat painostavat tasoittamaan syntyneet ylityöt ns. tunti tunnista. Työnantajat rikkovat työehtosopimusta ja painostavat työntekijöitä tasaamaan syntyneet ylityöt ilman ylityökorvausta.
4. 1.3.2018 voimaan tullessa työehtosopimuksessa on sovittu vähimmäispalkkojen tasokorotuksista ja palkkausjärjestelmän uudistamisesta. Työehtosopimuksen tason nostaminen vie aikaa.

Tehyn ratkaisuehdotukset / vaatimukset yksityisen sosiaalipalvelualan epäkohtien korjaamiseksi

- Henkilöstömitoitus kirjattava lakiin. Hoitohenkilöstön vähimmäismitoitusta tehostetussa palveluasumisessa on nostettava nykyisestä minimimitoituksesta 0,5 lukuun 0,7.
- Lainsäädännössä on nykyistä tarkemmin määriteltävä myös hoidon tarpeen vaikutukset riittävän henkilöstön määrään.
 - Henkilöstömitoitukseen tulee laskea ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden (esimerkiksi lähihoitajat ja sairaanhoitajat) työtunnit, jotka kohdentuvat välittömään hoitotyöhön. Esimerkiksi hoiva-avustajia ei tule laskea henkilöstömitoitukseen.
 - Tukipalveluhenkilöstön tarve on määriteltävä erikseen.
 - Käytössä tulisi olla kansallinen arviointimenetelmä, jonka perusteella henkilöstön määrä ja osaaminen kohdennetaan.
 - Saattohoito vaatii riittävästi osaavaa, koulutettua hoitohenkilöstöä.
 - Kuntoutuksen osaaminen ja resurssit on turvattava. Kuntoutuksen henkilöstön eli esimerkiksi fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien työpanosta on oltava riittävästi käytössä.
 - Henkilöstön työhyvinvoinnista, työterveydestä ja työturvallisuudesta on huolehdittava. Henkilöstöä on kuunneltava ja epäkohtiin on puututtava.
 - Henkilöstön oikeus hyvään johtamiseen on turvattava.

- Valvontaa tehostettava ja rikkeet sanktioitava
 - Omavalvonta ei toimi => lakiin tuntuvat sanktiot laiminlyönneistä.
 - Anonyymi ilmoitusjärjestelmä yrityksen sisällä => henkilöstöllä on mahdollisuus reagoida puutteisiin toiminnassa omaa asemaansa vaarantamatta.
 - Kunnat eivät valvo ostamiensa palveluiden laatua riittävästi. => lakiin tuntuvat sanktiot laiminlyönneistä.
- Tehy vaatii selvitettäväksi tulisiko vanhuspalvelulakiin lisätä voitontavoittelun kieltä tai rajoitusta.
 - Vanhuspalvelulaki takaa kattavan ja laadukkaan hoidon iäkkäille, jonka kunnat ovat velvollisia järjestämään. Lain periaatteet ja käytännöt eivät kaikissa organisaatioissa toteudu.
 - Suomen PL 19.1 § takaa jokaiselle riittävän huolenpidon. PL 19.3 velvoittaa julkisen vallan turvaamaan jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä edistämään väestön terveyttä. Julkisella vallalla on perustuslain 22 §:ssä säädetty velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.
 - Perusopetuslaki 7.2 §:n mukaan opetusta voi järjestää rekisteröity yhteisö tai säätiö, mutta opetusta ei saa järjestää taloudellisen voiton takia.
- Henkilöstön oikeus hyvään johtamiseen ja lähiesimiestyöhön on turvattava.
 - Esimiesten määrää ei voi vähentää ja heillä tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilötausta ja johtamiskoulutus. He vastaavat hoitotyön/hoivan laadusta, henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja perehdytyksestä.
- **Kuntien ja palvelunostajien on kannettava vastuu hintakilpailusta.**
 - Kilpailutuksissa on painotettava palvelujen laatua.
- Työmarkkinaosapuolien on sitouduttava harmonisoimaan yksityisen sektorin työehdot vähintään kuntasektorin tasolle

Tehy haluaa koulutetulle sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattihenkilöille hyviä työpaikkoja ja mahdollisuuden tehdä työnsä riittävän hyvin ja eettisiä periaatteita noudattaen